

A tantárgy programja

A félév a kortárs képzőművészeti jelenségekkel foglalkozik a 60-as évektől napjainkig, és a művészettörténet-elmélet utóbbi két évtizedének egyik slágerkategóriáját, a „kortárs” (kortársi-ság [*contemporaneity*]) fogalmát igyekszik körüljárni. A széles körben értelmezhető szakmai közbeszédben és a művészeti élet legkülönbözőbb szereplői között régóta vita tárgya, mi is e régi-új fogalom tartalma.

Mikor kezdődik a kortárs művészet? Többé-kevésbé tartható szakmai konzenzus szerint a 60-as évek derekán, de ha azt vesszük alapul, hogy kortársnak inkább azt tekintjük, ami a közel-múltban belátható, még elő emlékezet által befogható tartamban történik, akkor a 60-as évek határvonala aligha tartható. A kortárs művészet definiálásakor (mi is lenne a művészet kortársisága) valójában mindig a „mi a művészet ma?” - kérdésébe ütközünk.

A félév célja tehát a laza, mégis kronologikus keretbe rendeződő hagyományos és újabb koncepciók mellett a kortárs művészet mediális sokszínűségének feltárása, különféle alkotói- és kutatási stratégiák megismerése, egy-egy mű és annak kontextusa elemzésén keresztül (magyar és nemzetközi példákkal, vegyesen). A vetítésre épülő előadás a mindenkori kulturális-társadalmi, (tudományos-technikai) változások tükrében elemzi a kortárs művészeti folyamatokat, a szakterület alapvető elméleteit és az azokkal összefüggő terminológiát. Célunk az, hogy a hallgatók saját alkotói/kutatói praxisukban problémamegoldó, innovatív, akár szokatlan módon alkalmazzák a tanultakat. Minden második órát kiállításai keretben tartunk, ennek rendjét a félév során beszéljük meg (az aktuális kiállítási programot figyelemmel kísérve). Az egyes művekhez kapcsolódó irodalmat, tartva a tematikus ritmust, a félév folyamán, személyre szabottan adom meg.

A kurzus során feldolgozandó témák/témakörök alkalmazásra lebontva:

1.

Bevezetés: 1. rész: ismerkedés 2. rész: A háború utáni (poszt)modernizmus áttekintése: Pop art és „Nouveau Realism”. Új műfajok: a „combine paintig”-től az installációig; happening – akció – performansz; Fluxus – minimal art/poszt-minimalizmus; konceptuális művészet és ami utána jön

2.

Mi az, hogy kortárs? Poszt- és neokonceptuális művészet viszonya; változatok Közép-Európára; Egy kortárs klasszikus példa: After the Wall, Stockholm-Budapest, 2000

3. **Pop art és Minimalizmus.** Pop- kultuszok; szerialitás, ismétlődés-variáció-arányok; ipari anyagok használata, referenciák. **Andy Warhol:** Marilyn Diptichon, 1962 // **Donald Judd:** Untitled ill. Progression, 1969.

4.

A művészet elanyagtalano dása (Lucy Lippard és John Chandler 1968-as esszéje; Lucy Lippard: *Six Years. The Dematerialization of the Art Object from 1966 to 1972*, Berkeley, University of California Press, 1973.), Konceptualizmus; **Sol LeWitt:** Incomplete Open Cubes, 1974 (<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/691091>) // **Joseph Kosuth:** One and Three Chairs, 1965 // **John Baldessari:** I will not make any more boring art, 1971 //

Benczúr Emese: Ma sem voltam a strandon, 1994 (+ Benczúr Emese: Ha száz évig élek is, 1977, Ludwig Múzeum Budapest) // **Farkas Roland:** Cím nélkül (Egy és három? Szék) , 2000

Irodalom:

5.

Land art változatok – Kint és Bent: **Gordon Matta-Clark:** Splitting, 1974 // **Rachel Whiteread:** House, 1993 (időszaki köztéri szobor) // **Pauer Gyula:** Pseudorelief, Villány, 1971 // **Gyenis Tibor** táj- korrekciók: Vidéki kirándulás júl. 21. (Medence), 2003

A szempontok az olvasás során alakulnak, de essen szó a "site specific" művekről, a land art, táj- és épületlakítás kapcsolatáról, az ún. 'anarchitecture"-ről (urbanisztikai kérdésekről és problémákról is lehet szólni) mi az FOOD és az Anarchitecture? .

6.

Fény, tér, atmoszféra, percepció: **James Turrell:** Milk Run, 1996 // **Olafur Eliasson:** The Wheather Project (Az időjárás projekt), Tate, London, 2003 // **Bill Viola:** The Crossing, 1996 (videó- és hanginstalláció, Grand Central Market, Los Angeles) // **Várnai Gyula:** Átjáró, 1993 (Ludwig Múzeum Budapest)

7.

A poszt-minimalizmus esetei: Az 'Eccentric Abstraction'-kiállítás: **Eva Hesse:** Rope Piece, 1969-70 (SFMOMA) + Metronomic Irregularity II, 1966 // **Yayoi Kusama:** Infintiy Mirror Room, 1965 // **Ana Mendieta:** Silueta Series, 1973-79 // **Imre Mariann:** Szt. Cecilia, 1997-2000 (Ludwig Múzeum Budapest)

További, választható témák:

8.

Body art - performansz – akció: **Carolee Schneemann:** Eye Body: 36 Transformative Actions for Camera, 1963 // **Vito Acconci:** Trademarks, 1970 // **Yoko Ono:** Cut Piece, 1965 // **Chris Burden:** Trans Fixed, 1974 // **Bruce Nauman:** Wax Impressions of the Knees of Five Famous Artists (Viasz benyomások öt híres művész térdéről), 1966 // **Hajas Tibor:** Húsfestmény III, 1978. A költői kérdés megvitatása: miért nem népszerű ma a performansz?

9.

A „Picture Generation”: **Cindy Sherman:** Untitled Filmstills, 1977-80 // **Barbara Kruger:** Cím nélkül (I shop therefore I am=Vásárolok, tehát vagyok), 1987 // **Guerilla Girls:** The Advantages to Being a Woman Artists, 1985-89 // **Nagy Kriszta:** Kortárs festőművész vagyok, Lövölde tér, óriásplakát, 1998 (Ludwig Múzeum, Budapest); Kétszázezer forint, 1997

10.

Szociális érzékenység, aktivizmus, intézménykritika (Institutional Critique), a kiállítási 'display' változása: **Hans Haacke:** Schapolsky et al Manhattan Real Estate Holdings, a Real – Time Social Sysem, as of May 1, 1971 // **Richard Serra:** Titled Arch, 1981, Federal Plaza, New York // **10. Krzysztof Wodiczko:** Homeless project: : A Proposal for the City of New York, 1986 // **Erhardt Miklós – Dominic Hislop:** Saját szemmel – budapesti hajléktalanok fényképei, 1997-98 (Budapest Galéria, Budapest); Polifónia - művészet a nyilvános térben, Soros Center for Art, 1993

11.

Emlékművek, emlékezet, történelem: Maya Lin: Vietnam Veterans Memorial, Washington D.C., 1982; Holokauszt emlékmű, ELTE, Trefort kert, 2014.: <http://emlekhely.btk.elte.hu/emlekmu/>; esettanulmány: Megszállási emlékmű → Counter Memorial: Eleven emlékmű, Erzsébet tér, Budapest

A kurzus teljesítésének feltételei

A félévi aláírás feltétele az órákon való részvétel, részfeladatok elkészítése. A félévi osztályzat a prezentációból (50%), az órai részvételből és egy esszéírásból (25-25%) adódik össze.

A kurzus az őszi félév Stefan Lengyel Kiválósági Ösztöndíjának (SLKÖ) pályázati tárgya

Szakirodalom:

Kötelező irodalom:

- Fitz Péter (főszerk.) (1999-2001) *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon*. 1-3. Budapest: Enciklopédia Kiadó. www.artportal.hu/lexikon/fogalmi_szocikkek/
- Tatai Erzsébet (2002) *Művészettörténeti ismeretek*, Budapest: Enciklopédia, 227–245.
- Sebők Zoltán: Az új művészet fogalomtára 1945-től napjainkig. Újvidék, 1987, Orpheusz Kiadó, 1996.
- Dempsey, Amy (2003) *A modern művészet története*, Budapest: Képzőművészeti

Ajánlott olvasmányok:

- Kékesi Zoltán, Lázár Eszter, Varga Tünde, Szoboszlai János (szerk.): A gyakorlattól a diszkurzúsig, Magyar Képzőművészeti Egyetem, 2012; <http://www.mke.hu/adat/szovegyujtemeny.pdf>
- Daniel Marzona (2006) *Minimal art*. Budapest: Taschen/Vince Kiadó (sorozatszerk.: U. Grozenick)
- Krén Katalin–Marx József (szerk.) (1981) *A neoavantgarde*. Budapest: Gondolat
- Pethő Bertalan (szerk.) (1992) *A posztmodern*. Budapest: Gondolat
- Lengyel András–Tolvaly Ernő (szerk.) (1995/2002) *Kortárs képzőművészeti szöveggyűjtemény I–II.*, Budapest: A & E '93
- Andrási Gábor, Pataki Gábor, Szücs György, Zwickl András (1999): *Magyar képzőművészet a 20. Században*. Budapest, Corvina
- Arthur C. Danto: *Hogyan semmizte ki a filozófia a művészetet?* (ford: Babarczy Eszter), Atlantisz, Budapest, 1997
- Allan Kaprow: *Assemblage, environmentek & happeningek*. Artpool, Budapest, 1996., Balassi Kiadó – Artpool – Tartóshullám (Források a XX. századi művészet történetéhez. Szerk. Szőke Annamária), 1998
- Ken Friedman: *Fluxus 1992*. (Ford. Babarczy Eszter.) Artpool, Budapest, 1992
- A performance elmélete. Válogatta, szerkesztette, az előszót írta: Szőke Annamária*. Balassi Kiadó (Források a XX. század művészetéhez), Budapest, 2000.; 2001
- Kosuth, Joseph (1992) *Művészeti tanulmányok / Texte über Kunst*. Wien & Budapest: Knoll Galerie
- Tatai Erzsébet (2005) *Neokonceptuális művészet Magyarországon a kilencvenes években*. Budapest: Praesens Kiadó
- Hock Beáta (2005) *Nemtan és public art*. Budapest: Praesens Kiadó

Kiállítási katalógusok

- POLIFÓNIA / POLYPHONY. A társadalmi kontextus mint médium a kortárs magyar művészetben. Soros Alapítvány, Kortárs Művészeti Központ – Budapest éves kiállítása, 1993*. Szerk.: Suzanne Mészöly – Bencsik Barnabás, Budapest, 1993. [1994] Soros Alapítvány Kortárs Művészeti Központ
- NÉZŐPONTOK/POZÍCIÓK. Művészet Közép-Európában 1949-1999*. Kiállítási katalógus. Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum Budapest, 2000
- David Elliott and Bojana Pejic (szerk.): *AFTER THE WALL: ART AND CULTURE IN POST-COMMUNIST EUROPE*, Moderna Musset, Stockholm, 1999; Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum Budapest, 2000
- MOSZKVA TÉR / GRAVITÁCIÓ* szerk.: Hegyi Dóra, Budapest: Ludwig Múzeum Budapest -Kortárs Művészeti Múzeum, 2003
- Perenyei, Monika (2012) *A médiumok velünk vannak : Technikai képhasználat a kortárs művészetben = The Media are with us : The Use of Technical Images in Contemporary Art*. Modern Művészetért Közalapítvány, Dunaújváros.

Folyóiratok/online felületek

Műértő

Balkon

Új Művészet

<http://tranzit.blog.hu>

<http://tranzit.org/curatorialdictionary>

<http://exindex.hu>

